Plenair verslag

Tweede Kamer, 21e vergadering Donderdag 5 november 2026

Begrotingen Binnenlandse Zaken, gemeentefonds en provinciefonds 2027

Begrotingen Binnenlandse Zaken, gemeentefonds en provinciefonds 2027

Aan de orde is de voortzetting van de behandeling van:

- **het wetsvoorstel Vaststelling van de begrotingsstaten van het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (VII) voor het jaar 2027 (37020-VII);**
- **het wetsvoorstel Vaststelling van de begrotingsstaat van het gemeentefonds voor het jaar 2027 (37020-B);**
- **het wetsvoorstel Vaststelling van de begrotingsstaat van het provinciefonds voor het jaar 2027 (37020-C).**

Termijn antwoord

De **voorzitter**:
Wij zijn toegekomen aan de tweede termijn van de zijde van het kabinet bij de behandeling van de begroting van Binnenlandse Zaken.

De algemene beraadslaging wordt hervat.

De **voorzitter**:
Ik geef graag het woord aan de minister.

Minister **Heerma**:
Dank u wel, voorzitter. Ik wil de Kamer danken voor het debat en voor de inbreng in tweede termijn. Ik zal eerst een aantal ingediende amendementen en daarna een aantal moties van een appreciatie voorzien. Ik ga verder in op een enkele vraag die mij nog gesteld is; dat is een vraag van de heer Van den Brink. Daarna zal de staatssecretaris de overige amendementen en moties van een beoordeling voorzien.

Ik wil beginnen bij het amendement-Van den Brink/Boelsma-Hoekstra op stuk nr. 8 over Tienskip. Ik wil dit amendement oordeel Kamer geven. Ik zie het waardevolle werk dat Tienskip doet in de zes provincies waarin zij actief zijn. Het is belangrijk dat meer jongeren in het land de kans krijgen om te leren hoe zij problemen in hun directe leefomgeving kunnen herkennen en aanpakken en hoe ze deze onder de aandacht kunnen brengen van hun lokale bestuur. Met de methode van Tienskip leren jongeren een proactieve houding aan te nemen om invloed uit te oefenen in hun eigen leefomgeving en gemeente. Vanuit het ministerie van BZK ondersteunen we Tienskip sinds 2024 bij dit doel. In 2026 heb ik hiervoor €125.000 beschikbaar

gesteld. In 2027 ben ik voornemens deze subsidie voort te zetten en nogmaals €125.000 beschikbaar te stellen. Daarnaast begrijp ik de wens om de bijdrage te verdubbelen. Daarom kan ik het amendement op stuk nr. 8 oordeel Kamer geven.

De **voorzitter**:
Het amendement op stuk nr. 8 van de leden Van den Brink en Boelsma krijgt de appreciatie "oordeel Kamer".

Minister **Heerma**:
Dan kom ik bij het amendement op stuk nr. 10 van het lid Clemminck. Dat amendement hangt samen met twee andere amendementen die geld weghalen uit de 200 miljoen voor het herdenken van het slavernijverleden. Dit amendement heeft betrekking op het NPVR. Ik deel met de heer Clemminck het belang van vitale regio's en heb hier volop aandacht voor, onder andere via het NPVR. Echter, ik kan niet instemmen met de dekking vanuit de middelen voor het slavernijverleden. Het fonds voor het slavernijverleden, met een omvang van 200 miljoen euro, is door de Nederlandse Staat ingericht na de excuses voor het slavernijverleden. De excuses en het beschikbaar stellen van het budget kunnen niet los van elkaar worden gezien. Het kabinet blijft zich hier onverminderd voor inzetten.

Op 25 januari 2023 zijn in de Kamer aanvullende toezeggingen gedaan, die hebben geresulteerd in de Kamerbrief van 23 juni 2023. In deze brief is nader uitgewerkt hoe de middelen worden besteed. Daarmee zijn deze middelen niet vrij besteedbaar. Een groot deel van de middelen is overgeboekt naar andere begrotingen. Alle betrokken ministeries werken samen om het fonds van 200 miljoen euro doelmatig en doeltreffend in te zetten voor het erkennen, herdenken en verwerken van het slavernijverleden. De helft van de middelen is bestemd voor de subsidieregeling maatschappelijke initiatieven. Deze is in 2025 in werking getreden. De andere helft van de middelen is beschikbaar gesteld voor maatregelen die gericht zijn op kennis en bewustwording, erkenning, herdenking en verwerking van de doorwerking van het trans-Atlantische slavernijverleden. Denk hierbij onder andere aan middelen voor aanpassingen in het basis- en middelbaar onderwijs, investeringen in onderzoek, musea en de bescherming van cultureel erfgoed in alle betrokken landen. In het licht van het voorgaande ontraadt het kabinet dit amendement.

De **voorzitter**:
Het amendement op stuk nr. 10 van het lid Clemminck krijgt de appreciatie "ontraden". Dat geeft aanleiding tot één vraag. Gaat uw gang.

De heer **Clemminck** (JA21):
Dat is dan in ieder geval goed nieuws voor de dansers die dan weer naar Nederland kunnen komen met dit potje. Even in mijn woorden zei de minister: ik zie wel het nut en de noodzaak in van het ondersteunen van de NPVR-regio's. Wat voorziet de minister dan in deze begroting aan middelen om deze regio's te ondersteunen?

Minister **Heerma**:
Hier hebben we in een eerder debat ook over gesproken. Ik heb op dit moment geen extra middelen boven op de middelen die er zijn. Bij de keuze voor het Gemeenschapsfonds hebben we daar in dit debat ook specifiek aandacht voor gehad. Ik heb aangekondigd dat ik hier begin 2027 in een brief over de voortgang op terugkom.

Dan het tweede amendement van de heer Clemmink op stuk nr. 11.

Mevrouw **Keijzer** (Lid Keijzer):
Ik heb ook een amendement ingediend dat is gedekt uit slavernijgelden. Ik denk trouwens dat het handig is om dit de volgende keer gewoon allemaal schriftelijk te doen. Dat scheelt heel veel tijd. Dit is dus precies zo'n voorbeeld van oeverloze, honderden miljoenen die in van alles en nog wat zitten. Ik heb het geld bedoeld voor het gevangeniswezen. Mensen worden niet meer opgesloten nadat ze veroordeeld zijn. Elke keer krijgen we zo'n hele brei van woorden over waarom iets weer in beleid moet worden vormgegeven.

De **voorzitter**:
En wat is uw vraag?

Mevrouw **Keijzer** (Lid Keijzer):
Mijn vraag is: is dit nu ook overlegd met de staatssecretaris die probeert van een zooitje beleid en een heleboel ambtenaren af te komen?

Minister **Heerma**:
Ik ben het niet eens met de duiding die mevrouw Keijzer eraan geeft. Ik kom zo bij de appreciatie van haar amendement; ik denk dat die appreciatie geen verrassing zal zijn voor haar. Deze keuze is gemaakt. Dat het geld is belegd, is ook staand kabinetsbeleid. Het staat ook in het coalitieakkoord. Ik deel niet de appreciatie die mevrouw Keijzer aan dit geld geeft.

De **voorzitter**:
Gaat u verder met de appreciaties.

Minister **Heerma**:
Het amendement op stuk nr. 11 van de heer Clemmink haalt ook geld weg uit het fonds van 200 miljoen voor het Herdenkingscomité Slavernijverleden. Ik heb geen signalen ontvangen van gemeentes dat een nieuwe subsidieregeling nodig is. Onder verwijzing naar mijn appreciatie van het amendement op stuk nr. 10 geef ik dit amendement ook het oordeel ontraden.

De **voorzitter**:
De minister had het over het amendement op stuk nr. 11 van de leden Keijzer en Schilder?

Minister **Heerma**:
Nee.

De **voorzitter**:
Daardoor heb ik verwarring.

Minister **Heerma**:
Het is het amendement op stuk nr. 11 van de heer Clemminck.

De **voorzitter**:
Ah, ik zie het! Dat krijgt de appreciatie "ontraden". Meneer Clemminck, gaat uw gang.

De heer **Clemminck** (JA21):
Het is uiteraard geen verrassing, de appreciatie van dat amendement. Ik ben even benieuwd — dan kunnen we daar later met de minister op voortbouwen — of de minister wel de toegevoegde waarde ziet van het oprichten van monumenten in de openbare ruimte die iets vertellen over onze geschiedenis en onze waarden uit het verleden.

Minister **Heerma**:
Volgens mij zijn er heel veel plekken waar hier aandacht voor is. Ik heb aangegeven dat ik geen signalen heb van gemeenten dat hieraan behoefte is. Het is verder ook aan gemeenten en het ministerie van OCW.

Ik kom bij het amendement op stuk nr. 13 van de heer Van Baarle, voordat ik bij het amendement op stuk nr. 14 kom, dat extra middelen wil uittrekken voor de bestrijding van discriminatie en racisme. Ik ga tegen de heer Van Baarle zeggen dat dit een consistente inzet is van de fractie van DENK. Ik ga het amendement op dit moment ontraden, want de huidige middelen voor de aanpak van discriminatie en racisme volstaan voor de huidige aanpak. De rijksbrede en overkoepelende aanpak waaraan het kabinet werkt, is momenteel nog in ontwikkeling. Het opstellen van het overkoepelende programma loopt samen met het formuleren van reacties op de voorstellen in het eindrapport van de Staatscommissie tegen Racisme en Discriminatie. Ik stel voor dat we na ommekomst van deze aanpak hierover opnieuw het debat voeren met elkaar. Voor nu ontraad ik het amendement.

De **voorzitter**:
Het amendement op stuk nr. 13 van het lid Van Baarle krijgt de appreciatie "ontraden".

Minister **Heerma**:
Dan kom ik bij het amendement van het lid Keijzer en het lid Schilder over het overplaatsen van de gehele 200 miljoen. Ik heb daar dezelfde appreciatie en toelichting bij die ik heb bij het amendement van de heer Clemminck. Ik ontraad ook dit amendement.

De **voorzitter**:
De minister heeft het over het amendement op stuk nr. 14 van de leden Keijzer en Schilder.

Minister **Heerma**:
Ja, daar heb ik het over, het amendement op stuk nr. 14. Het volgende is hierbij wel belangrijk. Dat is gewoon voor de volledigheid. Indien de Kamer ondanks de appreciatie van het kabinet dit amendement zou aannemen, vervalt de dekking van de amendementen op de stukken nrs. 10 en 11 van de heer Clemminck.

De **voorzitter**:
Het amendement op stuk nr. 14 van de leden Keijzer en Schilder krijgt de appreciatie "ontraden". Mevrouw Keijzer, één vraag.

Mevrouw **Keijzer** (Lid Keijzer):
Ik denk dat we het dan maar gewoon doen. Zullen we dat doen? Serieus, voorzitter. Het is net zoals ik net al zei. Wat vind ik het toch zonde dat we dat zelfrijzend

bakmeel met elkaar niet weten in te dammen. Van gevangenissen hebben we er te weinig. Mensen lopen met een straf gewoon vrij op straat. Het is niet anders.

Minister **Heerma**:
Ik heb net ook al aangegeven dat ik het niet eens ben met de appreciatie die mevrouw Keijzer geeft van dit fonds.

Mevrouw Keijzer en het lid Schilder hebben op stuk nr. 17 een amendement ingediend voor het niet langer financieren van de Nationaal Coördinator tegen Discriminatie en Racisme. De bestrijding van discriminatie en racisme vraagt om een lange adem. Een verankerde NCDR zorgt voor continuïteit en borging van een effectieve aanpak. Daarom is in het regeerakkoord opgenomen dat de NCDR een wettelijke verankering krijgt. De middelen die voor de NCDR zijn gereserveerd zijn grotendeels noodzakelijk voor het bekostigen van bestaande personele capaciteit. Het betreft daarbij geen vrij besteedbare middelen die op korte termijn kunnen worden omgebogen. Uit de evaluatie die in 2024 met uw Kamer is gedeeld, volgt dat de NCDR een waardevolle aanvulling is op het stelsel voor de aanpak van discriminatie door zijn verbindende en aanjagende rol. Ik ontraad dit amendement.

De **voorzitter**:
Het amendement op stuk nr. 17 van de leden Keijzer en Schilder krijgt de appreciatie "ontraden". Mevrouw Keijzer, één vraag.

Mevrouw **Keijzer** (Lid Keijzer):
Een verbindende rol van de coördinator, terwijl hij leden van dit huis beledigt, zie ik niet zo. Maar hoor ik nou dat dit wettelijk verankerd wordt? Zijn we al zover of gaan we daar nog met elkaar over in debat?

Minister **Heerma**:
Het coalitieakkoord spreekt dit voornemen uit. Ik heb volgens mij ook in de schriftelijke beantwoording van, dacht ik, het lid Van Baarle, die met enig ongeduld de vraag stelde wanneer dit er komt, aangegeven dat ik voornemens ben om begin volgend jaar het wetsvoorstel naar de Kamer te sturen. Het voornemen ligt er dus. Het is onderdeel van het coalitieakkoord, maar het is nog niet in de Kamer besproken.

De **voorzitter**:
Gaat u verder.

Minister **Heerma**:
Dan kom ik tot de moties die zijn ingediend, te beginnen bij de motie op stuk nr. 20 van de leden Mohandis en Vermeer. Die gaat eigenlijk over de interbestuurlijke samenwerkingsagenda. Hier past natuurlijk het volgende. Wellicht ten overvloede: de interbestuurlijke samenwerkingsagenda ligt op dit moment voor bij de medeoverheden. Maar ik wil deze motie, de motie op stuk nr. 20, oordeel Kamer geven. Ik vat de motie op als steun voor de gezamenlijke inzet van kabinet, gemeenten, provincies en waterschappen om de balans in het takenpakket te bewaken en waar nodig te verbeteren. In de conceptsamenwerkingsagenda die uw Kamer heeft ontvangen, hebben kabinet en koepels afspraken gemaakt over hoe het gesprek goed gevoerd kan worden over knelpunten die leiden tot disbalans tussen taken, middelen en uitvoeringskracht. Met het instrument balansscan, waar ik eerder

in het debat ook naar verwezen heb en die ik de Kamerbrief Werken aan balans aankondigde, wordt dit ook opgepakt. Uw Kamer wordt hierover geïnformeerd. Indachtig het debat moet ik er wel ook bij zeggen dat de keuze voor concrete voorzieningen lokale afwegingen zijn, maar dat weersprak de heer Mohandis ook niet in het debat.

De **voorzitter**:
De motie op stuk nr. 20 krijgt de appreciatie oordeel Kamer. Ik kijk even naar de heer Mohandis. Die knikt. Ja, ik hoorde de minister zeggen: als ik 'm zo …

Minister **Heerma**:
Nee.

De **voorzitter**:
U leest 'm exact zoals het er staat.

Minister **Heerma**:
Zo bedoelde ik het niet. Ik wilde gewoon verwijzen naar het debat voor wat ik ook vind gelden voor de autonomie van het lokale bestuur. En volgens mij is de letterlijke tekst van de motie daar ook niet strijdig mee. Ik vond het wel net om dat hier opnieuw te herhalen.

De **voorzitter**:
Ja.

Minister **Heerma**:
Dan kom ik bij de motie op stuk nr. 25 van de heer Clemminck. Die gaat over maatschappelijke organisaties. Ik wil deze motie ontraden. Het kabinet onderschrijft het belang van transparantie over financiering van organisaties die verkiezingen beïnvloeden. Tegelijkertijd zet het kabinet juist in op vereenvoudiging, minder regels en het terugdringen van regeldruk. Deze motie staat daarmee op gespannen voet omdat aanvullende transparantie- en verantwoordingsverplichting juist tot meer regels en administratieve lasten voor maatschappelijke organisaties leiden. Het verlengde boekjaar is onderdeel van de regels van de Belastingdienst. Het is in beginsel bedoeld om de administratieve lasten voor nieuw opgerichte maatschappelijke organisaties te beperken, en dat houden we graag zo. Meer transparantie over de financiën van maatschappelijke organisaties luistert nauw. Eerder dit jaar is de Wet transparantie maatschappelijke organisaties verworpen in de Eerste Kamer. Daar heb ik in de eerste termijn ook het nodige over gezegd. Momenteel wordt door de minister van JenV bezien welke aanvullende instrumenten ingebouwd zouden kunnen worden om ervoor te zorgen dat er meer transparantie rondom buitenlandse financiering van maatschappelijke organisaties komt. Uw Kamer wordt daar in het eerste kwartaal van volgend jaar over geïnformeerd. Indachtig de diverse inbrengen hier vanuit diverse fracties heb ik wel toegezegd dat ik bereid ben om bij de behandeling van de Uitvoeringswet verordening transparantie en gerichte politieke reclame met uw Kamer nader over dit punt in al zijn aspecten het debat verder aan te gaan.

De **voorzitter**:
De motie op stuk nr. 25 wordt ontraden. Meneer Clemminck.

De heer **Clemminck** (JA21):
Dat betekent dus eigenlijk dat de minister zegt: als het gaat om buitenlandse beïnvloeding kom ik met extra regels en dan maakt het mij niet zoveel uit dat daar misschien ook wat extra regeldruk komt en dat dat extra capaciteit vraagt — hetzelfde geldt natuurlijk voor het lobbyregister — maar op dit punt niet. Dan is dat inconsequent; dat is mijn enige stelling op dit moment. Blijkbaar vindt de minister het oké en niet problematisch genoeg dat partijen die in campagnetijd grote budgetten rondom verkiezingen spenderen, geen transparantie geven aan de Nederlandse kiezer. De kiezer heeft blijkbaar geen recht om te weten waar dat geld dan vandaan komt.

Minister **Heerma**:
Ik gun de heer Clemminck zijn interpretatie van mijn woorden. Tegelijkertijd heb ik hier op nette manier proberen uit te leggen dat er met bepaalde overwegingen een wet is afgewezen, en dat niet ik maar de minister van Justitie nu aan het bekijken is wat er daarvoor voor alternatieven zouden kunnen zijn. Ik heb volgens mij in mijn eerste termijn rekenschap gegeven van vragen, vragen van mevrouw Beckerman, de heer Sneller en uzelf, over dit vraagstuk. Ik heb aangegeven dat ik bereid ben om bij die wetsbehandeling nader in te gaan op alle aspecten, maar op dit moment ontraad ik deze motie.

De **voorzitter**:
Gaat u verder.

Minister **Heerma**:
Dan de motie op stuk nr. 26, de tweede motie van de heer Clemminck, die hij indient samen met de heer Van den Brink. Dat is een consequent punt waar de heer Clemminck volgens mij sinds ik hem ken als Kamerlid en ook al voor ik er als minister was, zich hard voor maakt. Dat is het amendement onder 7, dat gaat over de ondersteuning van lokale, decentrale, politieke partijen, vooruitlopend op de Wpp. Ik wil deze motie oordeel Kamer geven. Ik wil deze motie oordeel Kamer geven.

De **voorzitter**:
De motie op stuk nr. 26 krijgt oordeel Kamer.

Minister **Heerma**:
In afwachting van de wet kunnen middelen voor decentrale politieke partijen in 2027 beschikbaar gesteld worden middels een eenmalige decentralisatie-uitkering via het provinciefonds, het gemeentefonds en een tijdelijke subsidieregeling voor waterschappen. Ik heb uw Kamer gehoord en onderschrijf het belang van het versterken van onze decentrale politieke partijen en geef daarom deze motie oordeel Kamer.

Dan de motie op stuk nr. 27 van de heer Schenk, die hier volgens mij alleen geweest is om die motie in te dienen. In lijn met de schriftelijke beantwoording waarin ik op deze vraag ben ingegaan, wil ik deze motie ontraden.

De **voorzitter**:
De motie op stuk nr. 27 wordt ontraden.

Minister **Heerma**:
Politieke ambtsdragers hebben het recht op de eerbiediging van de persoonlijke levenssfeer. Ik heb in de schriftelijke beantwoording al aangegeven hoe in lijn met de regels van de Wet open overheid in het verleden maximale transparantie is gegeven en geanonimiseerde overzichten worden gepubliceerd. Deze motie moet ik ontraden.

De heer **Sneller** (D66):
Ik ben het daarmee eens. Tegelijkertijd zei de heer Schenk: wat ons betreft bij ons allemaal openbaar. Zijn er dan wel mogelijkheden voor partijen die dat zelf graag willen?

Minister **Heerma**:
Als partijen dingen willen openbaren, moeten ze dat zelf doen. Ik ga nu niet regels aanpassen zodat wij op verzoek van partijen gegevens openbaren, want dan gaat het nog steeds over individuele personen wier persoonlijke levenssfeer geëerbiedigd moeten worden. Wat partijen zelf doen, is aan partijen zelf.

De **voorzitter**:
Gaat u verder.

Minister **Heerma**:
Dan heb ik de motie op stuk nr. 29 van de leden Van Baarle en Bamenga, onder vermelding van de volhardende inzet van de heer Van Baarle bij dit onderwerp. Deze motie wil ik oordeel Kamer geven.

De **voorzitter**:
De motie op stuk nr. 29 krijgt oordeel Kamer.

Minister **Heerma**:
Ik erken het belang van inzicht in discriminatiecijfers. Dit inzicht helpt ons in het formuleren van een empirisch onderbouwde aanpak van discriminatie. Ook onderschrijf ik het belang van het terugdringen van ervaren discriminatie en het vergroten van meldingsbereidheid. Het is ingewikkeld om meetbare doelen te formuleren. Discriminatie is complex en het is niet altijd mogelijk om een daling van discriminatie-ervaringen toe te schrijven aan bestaand beleid, terwijl tegelijkertijd een stijging van discriminatie-ervaringen niet noodzakelijk wil zeggen dat het beleid heeft gefaald. Het is daarom niet evident dat het stellen van meetbare doelen op elk terrein zal lukken. We kunnen bij de totstandkoming van de rijksbrede aanpak van discriminatie bezien hoe en met welke maatregelen we dit kunnen koppelen aan meetbare doelen. Daarom geef ik deze motie oordeel Kamer.

De **voorzitter**:
De motie op stuk nr. 29 krijgt oordeel Kamer.

Minister **Heerma**:
Dan de motie op stuk nr. 31 van het lid Flach. Die gaat over het commissielidmaatschap en verzoekt de regering te verkennen in hoeverre een wettelijke regeling van het commissielidmaatschap wenselijk is. Ik heb hier in de schriftelijke beantwoording ook al iets over gezegd. Eind dit jaar wordt een onderzoek opgeleverd naar de werking van het commissiestelsel en de positie van commissieleden in de praktijk. Op basis van de uitkomst hiervan zal worden verkend

of het wettelijk kader voor commissies en commissieleden aanpassing behoeft. Ik zal de Kamer daarover begin 2027 informeren. Daarom geef ik deze motie oordeel Kamer.

De **voorzitter**:
De motie op stuk nr. 31 krijgt oordeel Kamer.

Minister **Heerma**:
De heer Flach had zijn motie op stuk nr. 32 al van tevoren aangekondigd in eerste termijn. Dat was geen verrassing. Ik hoop ook dat het voor de heer Flach geen verrassing is dat ik deze motie ga ontraden. Met het aanhouden van het wetsvoorstel inzake restzetelverdeling heb ik aangegeven dat ik nu nog geen beslissing wil nemen over de verdere voortgang van het wetsvoorstel. De reden is dat er ontwikkelingen zijn rondom de versterking van het decentrale bestuur, waarop het wetsvoorstel invloed zou kunnen hebben. Los daarvan is uit onderzoek gebleken dat het wetsvoorstel weliswaar bijdraagt aan het terugdringen van politieke versplintering, maar dat het effect zeer beperkt is. In samenhang bezien met andere ontwikkelingen waar ik naar kijk, zoals de omvang van de gemeenteraad, het commissiestelsel en de werkdruk van wethouders kan het zo zijn dat het wetsvoorstel een groter effect zal hebben. Op dat moment zal bezien worden hoe omgegaan wordt met het wetsvoorstel. Ik wil het nu nog niet intrekken. Daarom geef ik deze motie de appreciatie ontraden.

De **voorzitter**:
De motie op stuk nr. 32 wordt ontraden.

Minister **Heerma**:
Dan de motie van mevrouw Beckerman op stuk nr. 37, een motie die ook in lijn lag met haar pleidooi in eerste termijn om de toekomst van de APPA-uitkering voor politici mee te nemen in het sociaal overleg met vakbonden. Ik wil deze motie ontraden. Bij de APPA is geen rol weggelegd voor sociale partners. Wijzigingen in de APPA komen tot stand in het parlement. Dat laat onverlet dat als de WW gewijzigd zou worden, er ook gekeken wordt of dit gevolgen moet hebben voor de APPA, maar dan wel met het oog op het speciale karakter van het politieke ambt. De APPA heeft verder een heel ander karakter dan de WW. De WW is het sluitstuk van het ontslagstelsel voor werknemers, terwijl de APPA het enige vangnet is voor politieke ambtsdragers. Er is voor politieke ambtsdragers onder deze omstandigheden geen vangnet. Als er geen vangnet is, kunnen alleen welgestelde mensen politiek bedrijven, terwijl het uitgangspunt is dat iedereen in de Nederlandse samenleving het politieke ambt moet kunnen vervullen. Dus ik ontraad deze motie.

De **voorzitter**:
De motie op stuk nr. 37 wordt ontraden. De heer Schenk.

De heer **Schenk** (FVD):
De minister had het goed gezien dat ik hier vandaag alleen was om deze motie in te dienen. Dat komt omdat ik ook nog op tal van andere dossiers woordvoerder ben. Maar ik heb alles gevolgd, dus ook de appreciatie van mijn motie. Op zich snap ik wat de minister zegt, dat het met de persoonlijke levenssfeer te maken heeft en dat misschien niet iedereen het even erg waardeert wanneer er precies staat hoeveel geld zij ontvangen. Het blijft natuurlijk wel belastinggeld. Zou dan wellicht een

constructie mogelijk zijn waarin zichtbaar is voor welke partij de persoon in kwestie die het wachtgeld ontvangt actief is geweest, zodat er toch iets van transparantie is? Mocht er een verwijt zijn dat een bepaalde partij misbruik zou maken van wachtgeld of zo, dan is in ieder geval duidelijk dat dat wel of niet het geval is.

Minister **Heerma**:
Het antwoord is nog steeds nee, ook omdat het direct herleidbaar is. Het is niet wat de motie vraagt, maar mijn antwoord blijft nog steeds nee.

Mevrouw **Beckerman** (SP):
Mijn punt gaat over de APPA-wachtgeldmotie. Ik snap heel goed dat de minister zegt dat er een vangnet moet zijn, net als dat er voor werknemers is. Tegelijkertijd ontstaat er wel een heel wrange situatie. Het kabinet had een plan om de WW te versoberen naar één jaar. Het duurt heel lang voordat je de WW voor ruimere tijd opbouwt. Voor politici is dat niet zo. Is dat niet een heel scheef beeld, wat het vertrouwen in de politiek geen goed doet, als je zo'n heel ruime regeling voor volksvertegenwoordigers laat bestaan, terwijl je zo streng bent voor werknemers? Dat zou mijn partij natuurlijk helemaal niet willen.

Minister **Heerma**:
Met de appreciatie van de motie ben ik daar al op ingegaan. Bij het APPA-stelsel is geen rol weggelegd voor de sociale partners. Ik vind dus niet dat het op tafel hoort bij het sociaal overleg. Daarnaast geldt dat ik echt van mening ben dat de APPA-regeling iets anders is dan de WW. Daarom heb ik aangegeven dat de WW het sluitstuk is van het hele ontslagstelsel voor werknemers. Bij de APPA-regeling geldt dat dit een vangnet is voor bestuurders die van de ene op de andere dag moeten opstappen, mogelijk als er geen vertrouwen meer in hen is. Daar is geen ander vangnet voor. Ik vind dus ook dat dat niet een-op-een hetzelfde is als de WW. Daarom wil ik deze motie ontraden, los van het feit dat het niet thuishoort bij de sociale partners.

De **voorzitter**:
Gaat u verder.

Mevrouw **Beckerman** (SP):
Ik heb hier ook niet op geïnterrumpeerd in de eerste termijn, ook vanwege het tempo.

De **voorzitter**:
Heel kort, mevrouw Beckerman.

Mevrouw **Beckerman** (SP):
Twee dingen. Eén. In het dictum staan de sociale partners niet. Daar gaat het vooral over het traject. Wij vinden wel dat het logisch is om dit mee te nemen, maar het staat niet in het dictum. En het tweede is dat er natuurlijk een soort WW moet zijn voor iedereen, dus voor werknemers, voor volksvertegenwoordigers en voor oud-bestuurders. Daar is mijn partij niet tegen. Maar het is ook logisch om dat met elkaar in lijn te brengen. Als je tegen de een zegt dat het na een jaar afgelopen moet zijn, terwijl je tegen de ander zegt dat je er drie jaar over mag doen, dan gaat dat ook raken aan het vertrouwen in wat je voor jezelf en wat je voor de samenleving regelt. In die zin vinden wij het logisch om dit te bespreken. Daarmee geef je de sociale partners daar niet de zeggenschap over, maar het is wel logisch om daarover na te

denken. Zoals de minister ook zelf aangaf: als de WW verandert, zul je ook moeten nadenken over de veranderingen die er zijn.

Minister **Heerma**:
Het blijft staan dat ik dat geen onderdeel vind van het traject van het sociaal akkoord. Ik heb ook duidelijk geprobeerd te maken, vanuit mijn rol als minister van Binnenlandse Zaken, dat ik het echt verschillend vind. Ik ontraad deze motie. Het staat de fractie van de SP vanzelfsprekend vrij om hier voorstellen voor te doen. Ik meen aan mevrouw Beckerman te zien dat zij dat voornemens is.

De **voorzitter**:
Gaat u verder.

Minister **Heerma**:
Dan kom ik bij de motie van de heer Vermeer. Die gaat over de transparantie van maatschappelijke organisaties. Inmiddels is daar in dit debat door veel partijen over gesproken. Volgens mij was de heer Vermeer de eerste die hier afgelopen najaar aandacht voor vroeg. Ik wil zijn motie toch ontraden. Het stelsel van regels rond de financiering van maatschappelijke organisaties blijft de verantwoordelijkheid van de ministeries van Justitie en Veiligheid en Financiën. Bovendien begint de behandeling van de Wpp komende maand al. Dit complexe vraagstuk vraagt om een zorgvuldige analyse. Ik acht het niet mogelijk om dit binnen een maand zorgvuldig te doen. Voor de volledigheid: de regels in de Wet op de politieke partijen gaan over politieke partijen. Ik heb geprobeerd om mij in dit debat, gegeven de brede discussie, rekenschap te geven van het feit dat er discussie is over de invloed die maatschappelijke organisaties in den brede hebben. Mevrouw Beckerman en de heer Sneller hadden het in een discussie over het feit dat geld niet bepalend moet zijn. Ik heb toegezegd dat ik daar met de Kamer een brede reflectie op wil doen. Hoewel ik denk dat ik in de eerste termijn de wet over politieke partijen heb genoemd, is wellicht de behandeling van de wet over politieke reclame het beste moment om dat bredere debat daadwerkelijk met elkaar te voeren. Ik ontraad voor nu deze motie.

De **voorzitter**:
De motie op stuk nr. 38 wordt ontraden.

De heer **Vermeer** (BBB):
Ik hoop dat het wetsvoorstel over politieke reclame snel geagendeerd wordt. Daar moeten we in de pv denk ik even aandacht aan besteden. De minister praat steeds over een brede discussie, terwijl ik die helemaal niet breed wil hebben. Over deze motie zegt de minister dat vier weken te kort is, maar we gaan dat debat voeren. Ook de ondersteuning en de staf van de minister zullen zich moeten voorbereiden op al deze scenario's, want die gaan we daar behandelen. Ik vind het een beetje vreemd dat hier geen tijd voor is, terwijl dat debat toch voorbereid moet worden. Daar horen dit soort dingen juist bij. Dan liever dat breed delen met de hele Kamer.

Minister **Heerma**:
Ik ontraad deze motie. Deze motie verzoekt om vóór de behandeling van de Wpp met concrete voorstellen te komen. Ik heb volgens mij in de eerste termijn aangegeven dat dit een bredere reflectie vraagt. Ik weet dat de heer Vermeer dat niet vindt. Diverse partijen in deze Kamer hebben daar wel aandacht voor gevraagd. Daar

heb ik een toezegging over gedaan. Dat er breder naar gekeken wordt, is niet mijn reactie op de inbreng van de heer Vermeer. Het is de reactie op de inbreng breed vanuit deze Kamer in dit debat.

Dan kom ik bij de motie op stuk nr. 39 van de leden Struijs en Van Brenk van 50PLUS. Die gaat over het decoratiestelsel, en dan specifiek bij waterschappen. Volgens mij gaat het vraagstuk waar de heer Struijs en mevrouw Van Brenk aandacht voor vragen terug tot de hervorming van het stelsel van ridderorden midden jaren negentig van de vorige eeuw. Er is destijds nog een brief over gestuurd door, denk ik, minister Dijkstal. Ik zal hier niet alles langslopen. Ik kan me voorstellen dat het logisch is om na 30 jaar de argumenten van toen nog eens tegen het licht te houden. Daarom ben ik bereid om met mijn collega van Infrastructuur en Waterstaat — want het betreft de waterschappen — te verkennen of een aanpassing van het automatisme mogelijk en wenselijk is. Ik zal de Kamer hierover schriftelijk informeren. Daarom geef ik de motie oordeel Kamer.

De **voorzitter**:
De motie op stuk nr. 39 krijgt oordeel Kamer.

Minister **Heerma**:
Dan kom ik bij de motie op stuk nr. 40, ook van de BBB-fractie, van de leden Struijs en Van Brenk.

De **voorzitter**:
Het is 50PLUS.

Minister **Heerma**:
Wat zei ik?

De **voorzitter**:
BBB.

Minister **Heerma**:
Excuus aan beide fracties. De motie is van de leden Struijs en Van Brenk van 50PLUS. Ook deze motie wil ik oordeel Kamer geven. Dit loopt mee in de gesprekken die we als regering, in het bijzonder vanuit VWS en SZW, al voeren met gemeentes over een ondergrens rondom armoedebeleid. Deze motie zal daarbij worden betrokken. Daarom geef ik haar oordeel Kamer.

De **voorzitter**:
De motie op stuk nr. 40 krijgt oordeel Kamer.

Minister **Heerma**:
Dan de motie op stuk nr. 41 van de leden Keijzer en Schilder over de vaste termijn van bijvoorbeeld zes jaar voor de Afdeling advisering van de Raad van State. Ik wil deze motie ontraden. Het is voor een deel van de leden van de Raad van State grondwettelijk niet mogelijk om voor een bepaalde tijd benoemd te worden. Ik acht het ook onwenselijk om de leden die niet lid van de grondwettelijke Raad zijn voor een bepaalde tijd te benoemen, ook met het oog op de onafhankelijkheid.

De **voorzitter**:
De motie op stuk nr. 41 wordt ontraden.

Mevrouw **Keijzer** (Lid Keijzer):
We hebben recent gezien dat die onafhankelijkheid met voeten getreden werd door twee leden die ook een lidmaatschap van de partij van GroenLinks hebben.

Even los daarvan. Wil de minister een analyse aan de Kamer doen toekomen van wat er nodig is om dit te bereiken? Dan gaat het dus niet om het doen van een voorstel daartoe, maar om een analyse sturen aan de Tweede Kamer van wat er nodig is om dit te bereiken. Dan kan ik mijn eigen afweging maken.

Minister **Heerma**:
Nee. Ik ontraad deze motie. Ik zie daar ook geen aanleiding toe. Als mevrouw Keijzer daar een voorstel voor wil ontwikkelen, dan staat haar dat vrij. Ik ontraad deze motie en ik zie hier geen enkele aanleiding toe.

De **voorzitter**:
Gaat u verder.

Minister **Heerma**:
De motie op stuk nr. 42 gaat ook over de Raad van State. Die motie verzoekt de regering te onderzoeken hoe minderheidsstandpunten binnen de Afdeling advisering van de Raad van State openbaar kunnen worden gemaakt. Ik heb hier in de schriftelijke beantwoording al iets over gezegd, maar ik heb een toevoeging. Ik wil deze motie het oordeel overbodig geven. In de schriftelijke beantwoording heb ik al aangegeven dat ik hier geen meerwaarde in zie. Het gebeurt in de praktijk ook vrijwel niet. Het kan echter wel. Onder artikel 27b van de Wet op de Raad van State kan het. Dat maakt deze motie overbodig.

De **voorzitter**:
De motie op stuk nr. 42 krijgt de appreciatie "overbodig". Gaat u verder.

Minister **Heerma**:
Dan de laatste motie van mevrouw Keijzer, de motie op stuk nr. 43. Deze motie ga ik ontraden. De Kamer stuurt niet op de mondelinge punten van de ministerraad. Het staat bewindslieden vrij om eigen keuzes te maken in hun vrije tijd. Ik ga daar als minister van Binnenlandse Zaken geen oordeel over vellen.

De **voorzitter**:
Nu is uw voorzitter in de war. Had de minister het over de motie op stuk nr. 43?

Minister **Heerma**:
Ja.

De **voorzitter**:
Die gaat over de Rode Lijndemonstratie.

Minister **Heerma**:
Zeker. Ik heb eerst de motie op stuk nr. 42 ontraden en daarna de motie op stuk nr. 43.

De **voorzitter**:
Excuus. De motie op stuk nr. 43: ontraden.

Mevrouw **Keijzer** (Lid Keijzer):
Echt, ik sta paf! "Bewindspersonen hebben in hun vrije tijd zelf de afweging te maken waarbij ze aanwezig zijn". Ten eerste klopt dat niet, want je bent altijd minister. Dat zou deze minister moeten weten. Ten tweede is deze minister ook verantwoordelijk voor de AIVD. Die heeft in het jaarverslag van 2025 laten weten dat ze nu meer informatie hebben en weten dat er bij pro-Palestina of anti-Israël mensen in de rondte lopen die gelieerd zijn aan Hamas. We weten inmiddels dat bij de aankomende demonstratie iemand van het Volksfront voor de Bevrijding van Palestina aanwezig is. Dat klinkt heel gezellig, PFLP, maar dat zijn gewoon terroristen. Het kan niet waar zijn, het kan niet waar zijn, dat deze minister weg stapt van het advies van zijn AIVD, zijn eigen AIVD, en niet aan mij wil toezeggen dat daar in het kabinet over gesproken wordt met als uitkomst dat je ...

De **voorzitter**:
En uw vraag, mevrouw Keijzer?

Mevrouw **Keijzer** (Lid Keijzer):
Ik ben de vraag aan het formuleren, voorzitter. Je kunt dan als kabinet niet anders zeggen dan: daar hoort iemand van het Nederlandse kabinet niet bij aanwezig te zijn. Voor de rest zeg ik dat Kamerleden en burgers uiteraard zelf moeten weten wat ze doen.

Minister **Heerma**:
Het antwoord blijft hetzelfde: de Kamer gaat niet over de mondelinge punten die in de ministerraad gebracht worden en het staat bewindslieden vrij om hierin een eigen keuze te maken. Daar ga ik als minister van BZK geen oordeel over vellen.

Mevrouw **Keijzer** (Lid Keijzer):
Echt, slappe hap. Ik sta echt paf. Dit is ongekend.

De **voorzitter**:
Mevrouw Keijzer ...

Mevrouw **Keijzer** (Lid Keijzer):
Deze minister moet zich schamen.

De **voorzitter**:
Mevrouw Keijzer, dat was onnodig.

De heer **Van Baarle** (DENK):
Ik wou er wat over zeggen, maar mevrouw Keijzer ondergraaft haar eigen punt al met haar reactie en haar gedrag van zojuist.

De **voorzitter**:
Is de minister klaar?

Minister **Heerma**:
Nee. Ik heb de moties geapprecieerd, maar er was nog een vraag gesteld door de heer ...

De **voorzitter**:
Nee, mevrouw Keijzer, ik ga niet het debat heropenen. Nee, dat ga ik gewoon niet

doen. De minister heeft het ... Ik hoor dat u een persoonlijk punt wil maken. Gaat uw gang, mevrouw Keijzer.

Mevrouw **Keijzer** (Lid Keijzer):
Ik heb een persoonlijk punt. Als de heer Van Baarle iets inhoudelijk vindt, moet hij dat naar voren brengen, maar hij moet mij niet diskwalificeren terwijl het hier gaat over aan Hamas gelieerde personen en organisaties.

De **voorzitter**:
Waarvan akte.

Minister **Heerma**:
De heer Van den Brink stelde mij nog een vraag met betrekking tot de eerder ingediende motie, volgens mij van het lid Sneller, rondom een actieplan voor het maatschappelijk middenveld. Het korte antwoord op de vraag van de heer Tijs van den Brink is dat ik dat deel. Ik zeg wel dat in het rapport van het College voor de Rechten van de Mens ook andere bevindingen staan. De motie is daarom breder dan dit. Op basis van de motie zal ik daar in den brede op reageren, dus niet alleen op dit punt.

De **voorzitter**:
Daarmee is de minister aan het einde gekomen van zijn tweede termijn en nodig ik de staatssecretaris uit voor zijn bijdrage. Ik ga ervan uit dat de staatssecretaris eerst de overgebleven amendementen apprecieert. Of begint u met de moties?

Staatssecretaris **Van der Burg**:
Voorzitter. Ik heb twee vragen, drie amendementen en een aantal moties. U wordt gelukkig van me.

Voorzitter. Ik begin met de vragen. Of nee, sorry, het is één vraag. De Woo-brief komt voor 1 december, voor het debat dat we dan samen hebben.

Voorzitter. Dan de drie amendementen. Eerst heb ik het amendement-Boelsma-Hoekstra op stuk nr. 12, over de Landelijke Vereniging voor Kleine Kernen. Dat krijgt oordeel Kamer.

De **voorzitter**:
Het amendement op stuk nr. 12 van het lid Boelsma-Hoekstra krijgt de appreciatie "oordeel Kamer".

Staatssecretaris **Van der Burg**:
Over het amendement-Keijzer/Schilder op stuk nr. 15 heb ik helaas slecht nieuws. Dat past ook niet binnen de motie van Beckerman die ik straks nog ga bespreken. Het geld op de begroting van BZK is namelijk hoofdzakelijk voor de externe inhuur van de Nationaal Coördinator Groningen. Als we daar zouden schrappen, dan zou dat daarvan ten koste gaan. Dat zouden we niet moeten willen.

De **voorzitter**:
Het amendement op stuk nr. 15 van de leden Keijzer en Schilder krijgt de appreciatie "ontraden".

Mevrouw **Keijzer** (Lid Keijzer):
Er is vast wel meer geld op die begroting dan dat voor de Coördinator Groningen. Dat vind ik al te makkelijk, maar het is wat het is. Uiteraard blijf je daarvan af. Dat vind ik ook.

De **voorzitter**:
Het amendement op stuk nr. 15 heeft de appreciatie "ontraden".

Staatssecretaris **Van der Burg**:
Voorzitter. Tot slot het amendement-Keijzer/Schilder op stuk nr. 16 over het afschaffen van afzonderlijke programma's voor diversiteit en inclusie. Het kabinet deelt de inhoudelijke overwegingen van mevrouw Keijzer en mevrouw Schilder niet. Diversiteit is belangrijk en maakt ons aantrekkelijk voor alle mensen die bij de overheid willen werken. Vandaar dat wij niet met het voorstel meegaan.

De **voorzitter**:
Het amendement op stuk nr. 16 van de leden Keijzer en Schilder krijgt de appreciatie "ontraden".

Staatssecretaris **Van der Burg**:
Voorzitter. Dan gaan we naar de moties. De motie op stuk nr. 21: oordeel Kamer.

De **voorzitter**:
De motie op stuk nr. 21 krijgt oordeel Kamer.

Staatssecretaris **Van der Burg**:
De motie op stuk nr. 22: oordeel Kamer.

De **voorzitter**:
De motie op stuk nr. 22: oordeel Kamer.

Staatssecretaris **Van der Burg**:
De motie op stuk nr. 23 sla ik over, want die was niet voor ons.

De motie op stuk nr. 24: oordeel Kamer.

De **voorzitter**:
De motie op stuk nr. 24 krijgt oordeel Kamer.

Staatssecretaris **Van der Burg**:
Ik moet even doorbladeren, want een aantal appreciaties hebben we van de minister gehad. Ik ga naar de motie op stuk nr. 28. Die krijgt oordeel Kamer, met dien verstande dat dit natuurlijk voor allemaal geldt: niet alleen voor deze post, maar voor alle posten geldt dat we het op een zodanige manier moeten doen dat de werkzaamheden gewoon door kunnen gaan. Binnen dat gegeven krijgt de motie oordeel Kamer.

De **voorzitter**:
U had het over de motie op stuk nr. 29, hè?

Staatssecretaris **Van der Burg**:
Het ging over de motie op stuk nr. 28.

De **voorzitter**:
Excuus. De motie op stuk nr. 28 krijgt oordeel Kamer.

Staatssecretaris **Van der Burg**:
Voorzitter. Dan gaan we naar de motie op stuk nr. 30. Deze motie valt niet onder ons, maar onder JenV. Ik wil zorgen dat u voor het begrotingsdebat van JenV, 16 november, een brief van het kabinet hebt op dit punt. Ik weet nog niet ... Ja, ik moet naar de heer Van Baarle kijken.

De **voorzitter**:
Daarmee is deze motie ontijdig.

Staatssecretaris **Van der Burg**:
Dat zou de appreciatie dan ook zijn, voorzitter: ontijdig. We kunnen wel zorgen dat de heer Van Baarle binnen twee weken een brief heeft.

De **voorzitter**:
Maar we stemmen dinsdag over de ingediende moties, dus dan is wellicht ook de vraag ...

Staatssecretaris **Van der Burg**:
Ah! Ik had het zo begrepen, voorzitter. Dan moet ik de motie gewoon ontijdig verklaren, want dan moet zij worden ingediend bij JenV.

De **voorzitter**:
Dat is aan de heer Van Baarle.

De heer **Van Baarle** (DENK):
Ja, ik vind het goed. Dit is niet een motie waar met stoom en kokend water over gestemd moet worden. Ik vind het dus echt niet erg om de appreciatie af te wachten. Als de regering netjes met een brief komt, ben ik bereid de motie aan te houden.

De **voorzitter**:
Op verzoek van de heer Van Baarle stel ik voor zijn motie (37020-VII, nr. 30) aan te houden.

Daartoe wordt besloten.

Staatssecretaris **Van der Burg**:
Voorzitter. Dan ga ik naar de motie op stuk nr. 33. Verrassing: oordeel Kamer.

De **voorzitter**:
De motie op stuk nr. 33 krijgt oordeel Kamer.

Staatssecretaris **Van der Burg**:
Voorzitter. De motie op stuk nr. 34 is van mevrouw Bikker. Die ga ik oordeel Kamer geven. Ik zie het als een verantwoordelijkheid van het hele kabinet om de doelstelling slagvaardige overheid kenbaar te maken. Als ik de motie dan ook zo mag lezen … Nou is mevrouw Bikker er niet, dus dan ga ik ook niet zeggen hoe ik 'm wil gaan lezen. Dan geef ik 'm gewoon oordeel Kamer, want ze kan anders niet reageren en dan breng ik u als voorzitter in de problemen …

De **voorzitter**:
Dat klopt. De motie op stuk nr. 34 krijgt in deze vorm oordeel Kamer.

Staatssecretaris **Van der Burg**:
… en dat moeten we niet doen, voorzitter.

De **voorzitter**:
Zeker niet.

Staatssecretaris **Van der Burg**:
Mag ik dan zo vrij zijn om de motie op stuk nr. 36 ook oordeel Kamer te geven?

De **voorzitter**:
De motie op stuk nr. 36 — mevrouw Beckerman roept al "ja" — krijgt oordeel Kamer.

Staatssecretaris **Van der Burg**:
Dan heeft de Kamer nu 35 minuten niks te doen, want ik ben klaar.

De **voorzitter**:
Dan was u klaar! Dat is altijd heel goed. Dat is ook heel efficiënt en daar houdt deze staatssecretaris ook van. Ik dank alle leden van de Kamer. Ik dank beide bewindspersonen in vak K.

De algemene beraadslaging wordt gesloten.

De **voorzitter**:
We gaan aanstaande dinsdag stemmen over de ingediende moties. De stemmingen over de rest zullen bij de eindstemming over deze begroting plaatsvinden. Ik schors de vergadering tot 16.00 uur.

De vergadering wordt van 15.27 uur tot 16.05 uur geschorst.